

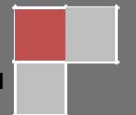
2017
GÜZ

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

TÜRK DİLİ BÖLÜMÜ

XIII. HAFTA: DİLLER ARASI ALIŞVERİŞ: ALINTILAR

1. Türkçenin Tarihî İlişkileri
2. Diller Arası Alışverişin Kanalı
3. Diller Birbirinden Ne Alır?
4. Alıntı Kelimeler ve Türleri
 - 4.1. Sebebine Göre Alıntılar
 - 4.1.1. Bilgi Alıntısı
 - 4.1.2. Özeti Alıntısı
 - 4.2. Kaynağına Göre Alıntılar
 - 4.2.1. İç Alıntı
 - 4.2.2. Dış Alıntı
 - 4.3. Niteliklerine Göre Alıntılar
 - 4.3.1. Ödünç Kelime
 - 4.3.2. Melez Kelime
 - 4.3.3. Anlam Aktarması
 - 4.4. Alıntılarının Dolaşımı
 - 4.4.1. Tekrarlı Alıntı
 - 4.4.2. Geri Dönen Alıntı

DİLLER ARASI ALIŞVERİŞ¹

Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa, yalnızca dilbilim incelemeleriyle, bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz. Yine bir dilin belli bir dönemdeki bir metnini, yalnızca yabancı öğeler, yabancı etkiler açısından inceleyerek dili konuşan toplumun, o süre içinde hangi kültür hareketlerine sahne olduğunu, hangi dış etkiler altında kaldığını saptayabiliriz.

Toplumların karşı karşıya geliş şekillerine göre dil etkilenmeleri yan katman etkisi, alt katman etkisi, üst katman etkisi, egemen kültür etkisi, iki dillilik olarak beş gruba ayrılabilir.²

Bir dile yabancı öğelerin girişi ise şu sebeplerle gerçekleşmektedir³:

- a. Sosyal hayattaki köklü değişiklikler
- b. Din ve medeniyet dairesindeki değişiklikler
- c. Tercüme faaliyetleri
- d. Alfabe değişiklikleri
- e. Geri kalmışlık
- f. Dil bilinci eksikliği
- g. Çok coğrafya değiştirmek
- h. Dilin türetme yapısının kısırlığı
- i. Bilimsel ve teknolojik yenilikler
- j. Özenti-kişilerin beğenilme arzusu

1. Türkçenin Tarihî İlişkileri

Türkçe bugün yaşayan dillerin en yaşlılarından biridir ve bu tarihî derinliği yanında mekânca da geniş bir coğrafyaya sahiptir. Türkçenin konuşucuları, bu geniş tarih ve coğrafya

¹ Bu ders notu şu eserler esas alınarak hazırlanmıştır:

SAĞOL, Gülten [ed.] vd.: Türk Dili Kitabı: İstanbul 2006, 317s., Duyap

KARAAĞAÇ, Günay: "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler", Türk Dili: Ankara 1997, 552. S., 499-511. s.

² Dil etkilenmeleri 2. Haftanın "Dilin Sosyal Yönü" başlıklı Türk Dili ders notunda açıklanmıştır. Detaylı bilgi için bu ders notuna bakınız.

³ BURAN, A.: "Yabancı Diller Karşısında Türkçe", Türk Yurdu, Türkçeye Saygı: 21. C., 79. s.

diliminde birçok devlet kurmuşlar, komşuluklarında yer alan kavimlerden birçok bilgi öğrenmişler ve komşularına da birçok bilgi öğretmişlerdir.⁴

Geçmişten günümüze komşuluk ilişkilerine bağlı olarak Türkçenin; Çince, Farsça, Urduca, Arapça, Rusça, Ukranca, Ermenice, Macarca, Fince, Romence, Bulgarca, Sırpça, Hırvatça, Çekçe, İtalyanca, Arnavutça, Yunanca, Lehçe, Fransızca, Almanca, İngilizce gibi dillerle ilişkisi olmuştur.⁵ Bu ilişkiyi daha somut kılmak adına Türkçenin beslenme ve giyim kuşam kültürüyle ilgili dokuz komşu dile verdiği kelimeleri rakamlarla şu şekilde gösterebiliriz:⁶

KOMŞU DİL	BESLENME	GİYİM KUŞAM
FARŞA	258	233
ARAPÇA	179	180
RUŞA	300	280
ROMENCE	193	189
BULGARCA	185	183
SIRP-HIRVATÇA	347	310
ARNAVUTÇA	188	163
YUNANCA	141	118
ROMENCE	176	171

2. Diller Arası Alışverişin Kanalı

İki dil arasındaki alışveriş, bütün toplumun eşit olarak katıldığı bir süreç değildir. Diller arası alışverişin kanalı, toplumun farklı dillere mensup gruplarla iletişim içinde olan ve yabancı dil bilen kesimdir.

Türkler tarih boyunca seçtikleri dinler sebebiyle de çeşitli dillerin etkisine açıldı. Yeni bir dinin kelimeleri önce din adamları ve aydınlar tarafından öğreniliyor, sonra da bunlar aracılığıyla halka yayılıyordu. Günümüzde de sadece dinle ilgili olarak değil, kültür, sanat, spor, ekonomi, teknoloji, eğlence gibi alanlarda da benzer süreç işlemektedir.

3. Diller Birbirlerinden Ne Alır?

İki dilin değişik nedenlerle ve değişik koşullar altında karşılaşmaları, başka bir deyişle, bir arada yaşar ve kullanılır oluşları, bunlar arasında geçişme ve etkileşmelere, bu dillerden birinde görülen ses, biçim ve dizimle ilgili eğilimlerin, kimi kuralların ötekine yansımalarına, aktarılmasına yol açar.

⁴Detaylı bilgi için bkz.: http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/karaagac_01.pdf

⁵Detaylı bilgi için bkz.: ÖZTEKTEN, Ö.: "Türkçenin Dünya Dillerine Etkisine Genel Bir Bakış", V. Lefke Edebiyat Buluşması – Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi: Ankara 2004, 5-20. s.

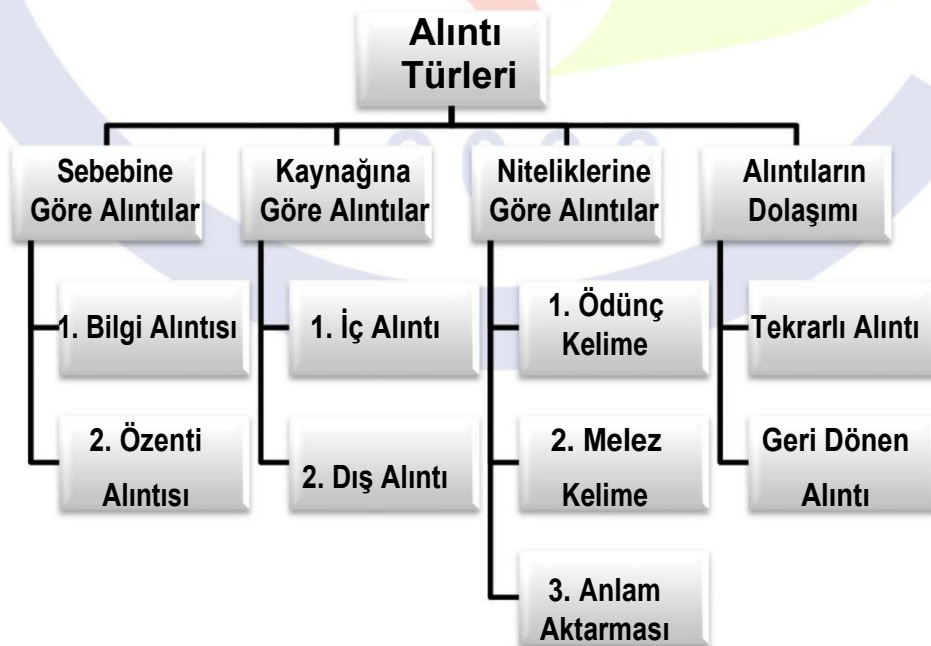
⁶Detaylı bilgi için bkz.: http://turkoloji.cu.edu.tr/DIL%20SORUNLARI/karaagac_anadili.pdf,
http://turkoloji.cu.edu.tr/DIL%20SORUNLARI/karaagac_anadili.pdf,

Diller arası alışveriş “jest, mimik, vurgu, tonlama, ses, kelime, kelime grubu, cümle, yazım, ünlemler, kısaltmalar” da dâhil olmak üzere dilin bütün alanlarında görülebilmektedir. Ancak jest, mimik, vurgu, tonlama yazılı eserlerde imla ve noktalama işaretleri ile çok sınırlı olarak yansıtıldığından, tarih boyunca dillerin bu alanda birbirlerini nasıl etkilediklerini belirlemek mümkün değildir. Öte yandan cümle bilgisi kanunlarının ve fiil çekiminin kolay kolay bir başka dile aktarılamaz oluşu, diller arasında bu türden alıntılarını sınırlamıştır. Bütün bu sebeplerle, sözlük bilgisi alanındaki etkileşimler dilbilgisi alanında olanlardan daha kolay tespit edilebilmektedir. Bu yüzden, diller arası alıntılar söz konusu edildiğinde ilk aklımıza gelen kelime alıntıları olmaktadır.

Dillerde yer alan kavramlar, ana-temel ve yan-temel kavramlar olarak sınıflandırılabilir. Teyzemizden önce tanıdığımız akrabamız annemizdir; su, limonataya göre çok çok eski bir içecektir; toprakla ilgili bilgimiz kiremitle ilgili bilgimizden daha eskidir. Eğer iki dilde en az elli temel kavram ortaksa, bu iki dilin tarihin çok eski zamanlarda muhtemelen aynı dilden ayrılmış oldukları söylenebilir. Çünkü temel kavramlarda alıntılanma oranı ikincil kavramlara göre oldukça düşüktür.

Diller arasında en çok alıntılanan unsur kelimeler olmakla birlikte, uzun süre ilişki içinde olmuş toplumlar birbirlerinden dil bilgisi yapıları da alıntılanmaktadır. Fakat dil bilgisi alıntıları, alıcı dil açısından kelime alıntılarından daha tehlikelidir. Bu tür alıntılar dilin temel yapısına sızarak bozulmasına, melezleşmesine sebep olabilir.

4. Alıntı Kelimeler ve Türleri

4.1. Sebebine Göre Alıntılar

4.1.1. Bilgi Alıntısı

Kişiler ve toplumlar, kendisinden farklı bilgilenme yollarından geçmiş, farklı tarihi ve coğrafi ortamlarda yaşayan kişi ve toplumlardan bir şeyler öğrenir. Bu öğrendiklerinin adlarını da kendi diline taşır. Temelinde öğrenmenin yattığı bu tür alıntılara bilgi alıntısı denir. Bilgi alıntıları bize bir milletin değerine neler öğrettiğini gösterir. Örneğin:

(Ar.) Şemsiye	>	(Tr.) Şemsiye	(Tr.) Yoğurt	>	(İng.) Yoghurt
(Ar.) Kameriyye	>	(Tr.) Kameriye	(Tr.) Han	>	(İng.) Khan
(İt.) Albora	>	(Tr.) Alabora	(Tr.) Pınar	>	(Sırp.) Bunar
(İt.) Scala	>	(Tr.) İskele	(Tr.) Ocak	>	(Rus.) Ocag

4.1.2. Özenti Alıntısı

Kişi ve toplumların başka kişi ve toplumlardan bilgilenme ve öğrenme olmaksızın alıntı yaptıkları da görülür. Birden çok toplumun bir arada yaşadığı coğrafyalarda yöneten veya işgal edenin temsil ettiği üst katman dili ile yönetilen veya işgal edilen alt katman dili arasında bilgi ve öğrenmenin yanı sıra genellikle siyasi ve iktisadi üstünlük, yönetici-yönetilen ilişkisi, özenti ve modalaşma gibi konular gündemdedir. Bu sebeplerle yapılan alıntılara özenti alıntısı denir.⁷ Örneğin:

(Ar.) Allah	>	(Tr.) Allah (Tengri kelimesi yerine)
(Ar.) Akl	>	(Tr.) Akıl (Us, ög kelimeleri yerine)
(Ar.) Asker	>	(Tr.) Asker (Sü, çeri kelimeleri yerine)
(Fars.) Mehtâb	>	(Tr.) Mehtap (Ay aydını yerine)

Arapçadan dilimize girmiş şems ve kamer ile Farsçadan geçen mah kelimeleri, Arap ve Fars kültürünün Türkler üzerinde etkisinin azalması sonucu dilden silinmiş Türkçeleri olan güneş ve ay kelimeleri dilde tekrar kullanılır olmuştur. Ancak Arapçadan dilimize geçmiş siyah ve beyaz ile Farsçadan geçen kırmızı kelimeleri için maalesef bu söylenememektedir. Gereği olmadan özenti sebepli yapılan bu alıntılar yüzünden bugün aslen Türkçe olan ak, kara, al kelimeleri kullanımdan düşerek neredeyse ölü kelimeler grubuna girmişlerdir; bu kelimeler bugün yalnızca birkaç kalıplaşmış söz öbeğinde/deyimde kullanılmaktadır.

4.2. Kaynağına Göre Alıntılar

4.2.1. İç Alıntı

Farklı bir toplumun dilinden alıntı yapılabileceği gibi, dil, kendi alt kollarından da alıntı yapabilir. Dillerin kendi akraba dillerinden ve alt gruplarından (lehçe, ağız) yaptığı

⁷ Alt katman dili, üst katman diline bilgi alıntısı verirken üst katman dili, alt katman diline bilgi ve özenti alıntısı verir.

alıntılara iç alıntı adı verilir. Bu alıntılar dili zenginleştirir; çünkü bu tip kelimeler ses ve anlam bilgisi bakımından alıcı dille aykırılık taşımaz. İstanbul ağzı modern Türk yazı diline (ortak dil) kaynaklık etmektedir; ancak zaman zaman Türkiye’de kullanılan diğer ağızlardan da yazı diline malzeme aktarılabilmektedir. Bu bir yiyecek, bir alet adı veya kaba bir söz olabilir. Dilimiz ile ilgili birkaç örnek verecek olursak:

(Moğ.) Kurultay	> (Tr). Kurultay
(Eski Türkçe) Böri (kurt)	> (Korece) Weri (iri köpek)
(Eski Türkçe) Bor (kar fırtınası, şiddetli yağmur)	> (Korece) Bora (kar fırtınası)

4.2.2. Dış Alıntı

Dış alıntılar bir dille aynı yapıda olmayan yabancı dillerden yapılan alıntıları ifade eder. Yabancı dillerden alıntılanan bu kelimeler, kelime grupları vs. alıcı dilin ses, zevk, estetik yapısına, anlam dünyasına uygun olarak değiştirilip alıcı dilin konuşurları/halk tarafından yaygın bir şekilde kullanılıyorsa dış alıntının olumlu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bu hususta Türkçe tarih boyunca yabancı dillerden aldığı birçok kelimeyi kendi yapısına uygun hâle getirmiş, yani “Türkçeleştirmiştir”. Örneğin Farsçadan alınan “nerdüban, câmeşûy, çâr-su, çâr-şenbe, penç-şenbe” kelimeleri “merdiven, çamaşır, çarşı, çarşamba, perşembe” şeklinde değiştirilerek yüzyıllardır Türk halkı tarafından kullanılmaktadır.⁸ Ancak bunun tam tersi bir durum söz konusu ise, yani alıcı dilin ihtiyacı yokken tamamen özentisi sebebiyle kelime, kelime grupları vs. alınıyorsa ve bu alıntılanan unsurlar -alıcı dilin ses, zevk, estetik yapısı gözetilmeden- ait oldukları dildeki hâleriyle muhafaza edilip alıcı dilin konuşurları/halk tarafından yaygın bir şekilde kullanılmıyorsa dış alıntı kesinlikle olumsuz bir etkiye sahiptir. Bu tip dış alıntılar dilin ses ve yapı düzeninin çatlayıp kırılmasına, anlam örgüsünün dağılmasına, dilin kendi benliğini yavaş yavaş yitirmesine yol açar. Olumsuz dış alıntılarının çokluğu melez dillerin ortaya çıkmasına da neden olmaktadır: Özbek Türkçesinin etkisi altında kalan Tacik dili, Türkçenin etkisi altında kalan Ermeni dili...⁹ Bu husus, bugün Türkiye Türkçesinin yaşadığı dil kirliliğinin de temel sebebidir.¹⁰ “şov/show, tişört/t-shirt, cafe/kafe, wc, cd, mp 3, server, center, triaj/triyaj...” gibi kelimeler Türkçenin yapısına uygun olmamakla birlikte yazım birliğini de bozmaktadır. Bunun dışında

⁸ Alıcı dillerin hepsi yabancı dillerden aldıkları kelime, kelime grubu, ek vb. unsurları kendi ses, zevk, estetik yapılarına; anlam dünyalarına, ihtiyaçlarına vs. göre düzenler, değiştirir. Farsça da Türkçeden aldığı birçok kelimeyi kendi yapısına uydurmuş ve yüzyıllarca kullanmıştır: Tr. ağız> Fars. agez, Tr. oturak>otorak, otrak, Tr. ütü> Fars. otu, Tr. başa>Fars. bâhe, Tr. bildirgin >Fars. belderçin vb. Detaylı bilgi için bkz.: GÜLENSOY, Tuncer: Yaşayan Farsça ve Arapçadaki Türkçe Kelimeler Üzerinde Notlar: 127-157. s. www.journals.istanbul.edu.tr/iutded/article/download/1023017701/1023016944

⁹ Karaağaç, tarih boyunca Türkçeden kelime, deyim, dilbilgisi, ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi alıntıları yapmış olan Ermenicenin dil bilgisi yapısının büyük ölçüde değiştiğini belirtir. Daha detaylı bilgi için bkz.: http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/karaagac_01.pdf

¹⁰ Dil kirliliği konusunda “Türk Dilinde Sadeleşme ve Türk Dilinin Bugünkü Sorunları” adlı 9. Hafta Türk Dili ders notuna bakınız.

en önemlisi Türkçeleştirilmiş alıntı kelimeler bugün Türkiye'nin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine, köyünden büyük şehrine, eğitimlisinden eğitimsizine Türk toplumundaki her kesim tarafından anlaşılıp kullanılırken “center, self servis, triaj, exit, upload, download, notebook, rent-a-car” gibi -terim olmayan- kelimeler için bunu söylemek güçtür.¹¹ Çeşitli dillerden dış alıntı örnekleri verecek olursak:

(Ar.) Hüküm	>	(Tr.) Hüküm	(İt.) Broccoli	>	(Tr.) Brokoli
(İng.) Exhaust	>	(Tr.) Egzoz	(Fr.) Meuble	>	(Tr.) Möble
(Tr.) Oğlan	>	(Alm.) Uhlán	(Tr.) Oğlan	>	(İsp.) Ulano
(Tr.) Çorap	>	(Ar.) jurab	(Ar.) İlm	>	(Tr.) İlim
(Ar.) Temr-i hindî	>	(Tr.) demirhindi	(Tr.) baklava	>	(Yun.) baklavá

4.3. Niteliklerine Göre Alıntılar

Alıntıların dillerin ses ve şekil yapılarında düzensizlikler meydana getirmeleri diller açısından bir sorundur. Diller ise alıntı kelimeleri kendi ses ve anlam yapılarına uygun hale getirmeye çalışırlar. Böylece alıntıları melezleştirerek, anlam aktarması yaparak kendilerinin melez dil haline gelmelerine direnmeye çalışırlar.

Niteliklerine göre alıntılar üç başlık altında incelenir:

4.3.1. Ödünç Kelime

Alıntı kelimenin verici dildeki şeklinin aynen korunduğu alıntılara ödünç kelime denir. Bu tip alıntılarda ses ve anlam yönünden bir değişiklik yapılmamıştır. Genellikle iç alıntılar ödünç kelime şeklinde dile sokulur; çünkü verici dilin ses ve anlam yapısıyla alıcı dilin ses ve anlam yapısı birbirine tamamen uyumludur. Moğolcadan geçen abla, buğday, ceylan, çamur vb. kelimeler örnek olarak verilebilir.

Günümüzde iletişim teknolojilerinin geldiği noktada ise her şey daha da karmaşıklaştı. Dile tamamen yabancı dillerden ödünç kelimeler girebiliyor, bunlar ancak zaman içinde alıcı dilin ses ve anlam yapılarına uygun hâle getiriliyor. Bu süreçte de genellikle verici dili iyi tanıyan kesimlerin bu kelimelerin alıcı dildeki şeklinin bozulmaması için belli bir direnci oluyor. Verici dil ile alıcı dil arasında ses ve anlam yapısının uyuşmadığı dış alıntılar ödünç kelime olarak dile sokulduğunda -cd writer, notebook, dvd player, upload vb.- sıkıntı yaşanabilmektedir. Özellikle yazım konusunda yaşanan sorunlarda üç temel görüş bulunmaktadır:

¹¹ Bu hususta bkz.: “Niteliklerine Göre Alıntılar/Ödünç Kelimeler”, Diller Arası Alışveriş: Alıntılar: 7. s. (13. Hafta Türk Dili I Ders Notu)

- a. Dış alıntılarının özgün biçimiyle yazılıp özgün biçimiyle söylenmesi: “t-shirt” yazıp “tişört” okumak...
- b. Dış alıntılarının özgün biçimiyle yazılıp alıcı dilin ses değerleriyle okunması: “server” yazıp “server” okumak, “cd” yazıp “ce-de” okumak, “wc” yazıp “ve-ce” okumak...
- c. Dış alıntılarının alıcı dildeki okunuşuyla yazılması: “tişört” yazıp “tişört” okumak, “sörvir” yazıp “sörvir” okumak, “çet” yazıp “çet” okumak...

4.3.2. Melez Kelime

Daha çok ses yapısı ve anlam örgüsü farklı olan diller arasında görülen alıntıya melez kelime denir. En yaygın alıntı biçimidir. Bunlar dış alıntılardır. Yabancı dillerden alıntılanan kelimeler “ses, yapı, anlam” yönlerinden değiştirilerek alıcı dilin yapısına uydurulmaya çalışılır. Örneğin:

Ses değişikliği	(Fars.) Haste (Ar.) Mümkün (Ar.) İlim (Fran.) Jaket	> (Tr.) Hasta > (Tr.) Mümkün > (Tr.) İlim > (Tr.) Ceket
Yapı değişikliği	(Rum.) Hortensia (Tr.) Varlık (Fars.) Badincan (Fars.) Temr-i Hindî (Hint hurması)	> (Tr.) Ortanca (çiçek) > (Mac.) Barom (varlıklı) > (Tr.) Patlıcan > (Tr.) Demirhindi (bir şerbet türü)
Anlam değişikliği	(Ar.) Mekteb (büro, yazıhane) (Fr.) Artiste (sanatçı) (Tr.) Davar	> (Tr.) Mektep (okul) > (Tr.) Artist (tiyatro, sinema sanatçıları) > (Rus.) Tovar (mal, mülk)

4.3.3. Anlam Aktarması

Anlam aktarmasında alıntı kelimenin “anlamının kopyalanması”, bir nevi “tercümesi” söz konusudur. Bu tür alıntılarda kelimenin ses ve şekil yapısı alıcı dilden, anlamı ise verici dilin anlam örgüsünden karşılanır. Örneğin:

(İng.) Snowman (kar adam)	> (Tr.) Kardan adam	(Alm.) Eisberg (buz dağ)	> (Tr.) Buzdağı
(İng.) Coldwar (soğuk savaş)	> (Tr.) Soğuk savaş	(İng.) Wireless (telsiz)	> (Tr.) Kablosuz
(İng.) Ironcurtain (demir perde)	> (Tr.) Demirperde	(Fr.) Mortesaison (ölü sezon)	> (Tr.) Ölü mevsim

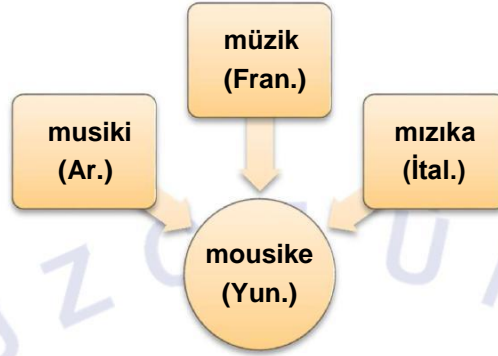
4.4. Alıntılarının Dolaşımı

4.4.1. Tekrarlı Alıntılar

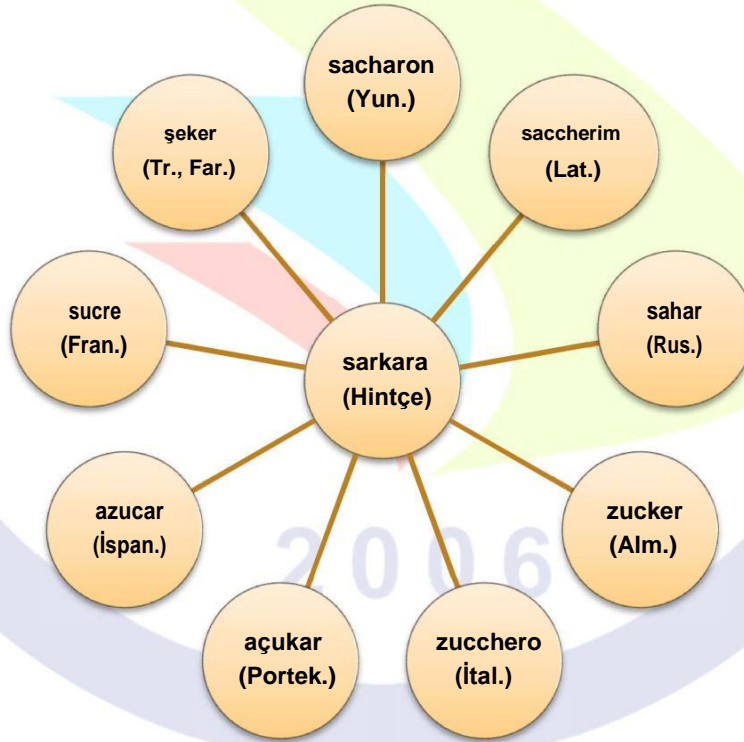
Tekrarlı alıntılar genelde iki şekilde görülmektedir:

- a) Bir kelime farklı zamanlarda, farklı anlamla, farklı kaynaklardan, farklı şekillerle alıntılanabilir. Örneğin Türkçe, Yunanca “mousike” kelimesini, önce Arapçadan “musiki” olarak sonra Fransızcadan “müzik”, İtalyancadan ise “mızıkâ” olarak almıştır. Bugün mızıkâ

bir çalgı aletine isim olmuşken musiki ile müzik kelimelerinin tam olarak aynı kavramı karşıladığını söyleyemeyiz. (farklı anlam/şekil/kaynak/zaman)

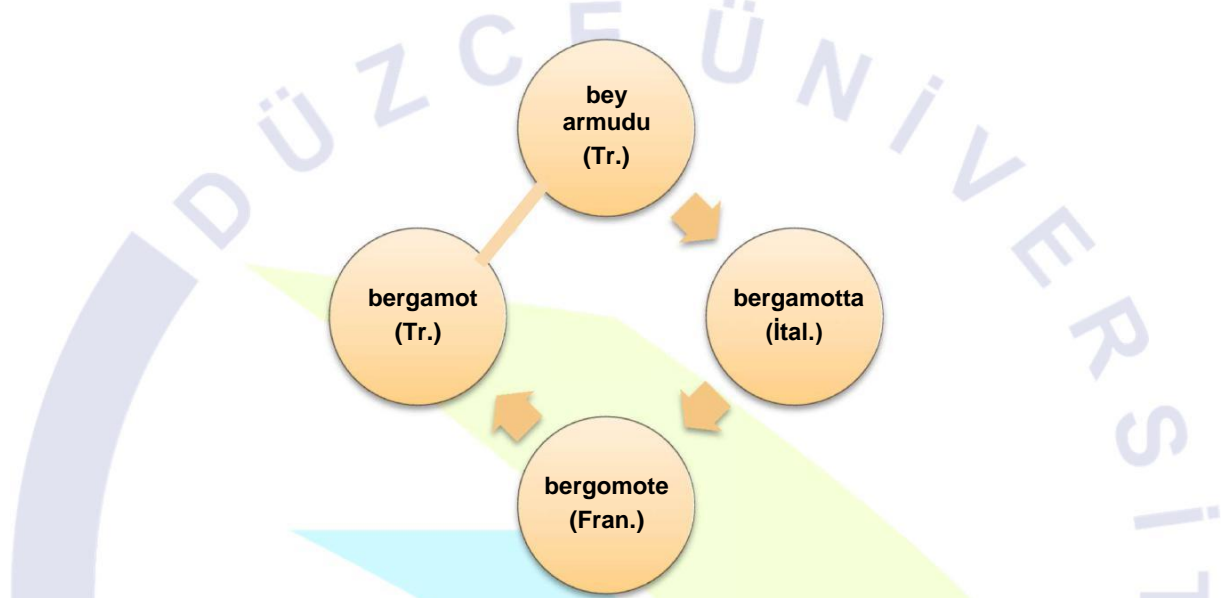
b) Bir kelime bir dilden çıkıp farklı şekillerle dünyadaki pek çok dile yerleşebilir. Örneğin Eski Hintçe śárkarā kelimesi Türkçeye şeker, Farsçaya şeker, Yunancaya sácharon, Rusçaya sahar, İtalyancaya zucchero, Almancaya zucker, Fransızcaya sucre, İngilizceye sugar... olarak girmiştir.

Güney Amerika dillerinden Taino dilindeki hamaca adı verilen “asma yatak” da İspanyolcaya hamaca/hamaque, Fransızcaya hamac, Hollandacaya hangmak, İngilizceye hammock, Türkçeye hamak... olarak girmiştir.

4.4.2. Geri Döner Alıntı

Verici dilin bir dile verdiği kelime, o dilde kazandığı ses ve anlam yapısıyla verici dile geri dönebilir. Bu tür alıntılara geri döner alıntı denir. Örneğin Türkçe bey armudu tamlaması, İtalyancaya kent adı Bergamo'ya yakıştırılarak bergamotta olarak yerleşir. Bu dilden Fransızcaya bergamote olarak geçer. Türkçeye de Fransızcadan bergamot olarak geri döner.

Yine Fransızca tenez kelimesi İngilizceye tennis olarak geçmiş sonra Fransızcaya tennis olarak geri dönmüştür. Türkçe ve Moğolca бага (küçük, ufak) + тор (kale, şehir, bey) bagator kelimesi Farsçaya bahadır (yiğit) ve Rusçaya batur (yiğit) olarak geçer. Türkçeye de bu dillerden bahadır ve batur şekliyle geri döner. Türkçe kan (baba) ve kağan (hükümdar) kelimeleri Farsçaya han / hakan (hükümdar, başbuğ) olarak geçer. Farsçadan Türkçeye han / hakan (hükümdar, sultan) olarak geri döner.

Son Söz Olarak...

Dünyadaki tüm diller alıntılarla zenginleşmiştir. Ancak kendi içinde kapalı, başka hiçbir toplumla iletişim içinde bulunmayan bir toplumun dili saf kalabilir. Bir toplumun başka toplumlar bütün bağlarını koparması, kabuğuna çekilmiş, dış dünyayla ilişkilerini kesmiş olarak yaşaması olanağı bulunmadığına göre her dilde şu ya da bu ölçüde yabancı öğelerin bulunması doğaldır. Diğer kültürlerle bilgi alışverişinde bulunmak dili bozmaz veya geriletmez. Dili zarar veren, dilin ihtiyaçları göz önüne alınmadan yapılan özenti alıntılarıdır. Özenti alıntılarını da tamamen engellemek mümkün görünmemektedir. Diğer dillerin bu tür zararlı etkilerini önleyebilmenin bir yolu dili, üretici duruma geçirmektir. Dili korumanın en güvenilir yolu bilgi üreten bir toplum hâline gelmektir.

KAYNAKLAR

AKSAN, Dođan: Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim: Ankara 2000, 6. bs., 244 s., TDK.

BURAN, Ahmet: “Yabancı Diller Karşısında Türkçe”: Türk Yurdu, Türkçeye Saygı, C.21, S. 162-163, 79-87 s.

DEMİR, Nurettin, YILMAZ, Emine : Türk Dili El Kitabı: Ankara 2003, 271 s., Grafiker Yay.

EKER, Süer : Çağdaş Türk Dili: Ankara 2003, 584 s., Grafiker Yay.

KARAAĞAÇ, Günay: “Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler”, Türk Dili: Ankara 1997, 552. S., 499-511. s.

SAĞOL, Gülden vd.: Türk Dili Kitabı: İstanbul 2006, 320 s., Duyap.

ÖZTEKTEN, Özkan: “Türkçenin Dünya Dillerine Etkisine Genel Bir Bakış”: V. Lefke Buluşması – Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi, Ankara 2004, 5-20 s.

E-KAYNAKLAR

Arapça-Türkçe Sözlük. (Erişim tarihi: 13.12.2016)

<https://www.google.com.tr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=arap%C3%A7a%20t%C3%BCrk%C3%A7e%20s%C3%B6zl%C3%BCk>

Farsça-Türkçe Sözlük. (Erişim tarihi: 13.12.2016)

<https://www.google.com.tr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=fars%C3%A7a+t%C3%BCrk%C3%A7e+s%C3%B6zl%C3%BCk>

GÜLENSOY, Tuncer: “Yaşayan Farsça ve Arapçadaki Türkçe Kelimeler Üzerine Notlar” (Erişim tarihi: 13.12.2016)

www.journals.istanbul.edu.tr/iutded/article/download/1023017701/1023016944

KARAAĞAÇ, Günay: “Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi” (Erişim tarihi:

13.12.2016) http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/karaagac_01.pdf

KARAAĞAÇ, Günay: “Türklerin Ana Yurdu Türkçedir” (Erişim tarihi:

13.12.2016) http://turkoloji.cu.edu.tr/DIL%20SORUNLARI/karaagac_anadili.pdf

<https://www.google.com.tr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=yunanca%20s%C3%B6zl%C3%BCk>